

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN PROMET.

Uredništvo in upravljanje je v Ljubljani, Gradišče št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri naročninah za ozemlje SHS: letna K 180, za pol leta K 95, za četrt leta K 50, mesečno K 20, za inozem. letno K 10 več. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravljanje je v Ljubljani 11.953. — Številka telefona 552. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 10. novembra 1921.

ŠTEV. 121

Zunanja politika.

Madžarski parlament je sprejel zakonski načrt o detronizaciji Karla Habsburga. Po besedilu zakonskega predloga še vedno ni odstranjena nevarnost, da kak drugi član habsburške dinastije ne poskusi v bodoče zasedeti madžarski prestol, in znova pahniti obrobne države Madžarske v mučni položaj. Pod vtisom napredujoče mobilizacije v Jugoslaviji in Čehoslovaški tudi velika antanta sedaj stoji na stališču, da treba celokupno dinastijo napraviti neškodljivo in ji vzeli vsako priložnost, da bi ponovno uveljavljala svoje zgubljene kronске pravice. Madžarska vlada je na pritisk zastopnikov velike antante obljubila, da bo, ker za vstavev v besedilo detronizacijskega zakona ni več priložnosti, v drugi obvezni obliki podala tudi tozadevno svečano izjavo. S tem se približujemo likvidaciji drugega habsburškega restavratorskega poskusa, ter pričakujemo samo še zmanjšanja madžarske vojne sile na tisto stanje, ki ga predvideva mirovna pogodba.

Preteča nevarnost je prešla, in je samo vprašanje nekaj dni, ko bomo lahko ukiniti izredne mere, ki jih je odredila vojaška uprava. Ogromne finančne žrtve nam je povzročila mobilizacija, ker ni upanja, da bomo doživeli kako refundacijo, in vse opozicijske stranke uporabljajo to okolnost za napade na vlado, češ, da je ob priliki karlističnega puča po nepotrebnem potrošila velikanske vsote narodnega premoženja. Po izvajanju teh strank je bila opreznost in vojaška pripravljenost Jugoslavije in Čehoslovaške nepotrebna, ter je razvoj dogodkov vladno politiko v obeh državah samo dezavuiral, ko je pokazal, da se tudi velika antanta pridružuje naši zahtevi po odstranitvi celokupne habsb. dinastije. Da je naša diplomacija že od Karlovega prvega poskusa vrnitve na madžarski prestol dovolj pazljivo zasledovala zavezniško politiko, ne bi bilo prišlo do tako nepotrebnih in dragih odredb, ki so za nekaj časa sunile redno gospodarsko življenje iz svojega tira ter

so vzbudile splošno nejevoljo in odpor v širokih masah ljudstva. Vsled naše zaspanosti, da smo bili vrženi iz ekstrema v ekstrem, in da v resnem času nismo obvarovali toliko hladnokrvnosti, da bi se omejili na to, kar so razmere absolutno zahtevale in ničesar več.

Tem izvajanjem opozicijskih strank ne moremo pritrčiti, ker smo nasprotno mnenja, da je baš moment mobilizacije pri nas in v Čehoslovaški pospešil razvoj sedanjih dogodkov in uklonil habsburške simpatije večine madžarskega parlamenta. Prepričani smo, da bi pri drugačnem ravnanju vlade detronizacijski zakonski načrt doživel drugo usodo, in pa, kar hočemo posebno poudariti, da bi tudi velika antanta v taki meri ne podpirala zahtev male antante. Iz pariških listov je jasno razvidno, da se je šele v poteku Karlovega puča Francija odločno postavila na našo stran. Zato se imamo zahvaliti svoji vojaški pripravljenosti, ki je pokazala tako notranjo silo, ki je najbolj učinkovita, ker pač nosi možnost dalekosežnih posledic. Zavezniki, ki hočejo obdržati vodstvo velike politike, so morali to okolnost postaviti v svoj račun in zapustiti svojo dotodanjo rezerviranost. Tisti, ki trdijo, da bi zavezniki nikdar ne dopustili, da vkorakajo naše čete na madžarsko ozemlje, ne vemo, odkod imajo eskompt tega eventualnega razvoja. — Prepričani smo, da bi bilo tudi do takih izrednih razmer lahko prišlo, in da bi zapadna Evropa v tem skrajnem primeru to morala vsaj mirno gledati, čeprav nerada, kot se je dozdaj večina povojnih mednarodnih dogodkov v centralni Evropi odigrala proti ukazom zaveznikov, ki so končno vedno morali poiskati kompromisno formulo.

Jugoslovenski narod je te dni pokazal svojo voljo, da v potrebi s silo orožja brani svojo državno neodvisnost. Ali boleti nas morajo s tem zvezane finančne žrtve, ki bodo zadelo vsakega posameznika, ko bo prišlo do kritja mobilizacijskih stroškov. Odtegnitev delovnega ljudstva in konjskega ter prevoznega materiala

od produktivne uporabe nam nalaga nove skrbi za našo gospodarsko restavratorstvo, ki se vrši tako počasi. — Vendar moramo imeti pred očmi veliki namen, ki ga je hotela osigurati vlada, ko je mlade letnike poklicala pod orožje. Prepričani smo, da bo ta investicija imela trajne koristi za celokupni narod, ker enkrat za vselej odstranja madžarsko nevarnost in bistveno doprinaša h konsolidaciji naših obmejnih razmer. Ko se polnijo vojašnice s cvetom naše mladine, se zavedamo, da napredujejo predpogoji za mirni razvoj ljudstva, ki mu bodo odslej slična iznenadenja prihranjena.

Notranja politika.

V zadnjem času so se radikalni člani vlade izrekli za to, da se ukine ministrstvo za socialno politiko. Pri obravnavanju vprašanja, naj bi se iz razlogov varčevanja opustilo nekatere resorte, odnosno naj bi se nekatera ministrstva sorodnih strok združila v en resort, so prišla do izraza različna mnenja, ki so jasno pokazala, kakšno važnost polagajo posamezne stranke na usodo nekaterih najvišjih upravnih panog. Radikalni so se postavili na stališče, da je socialna politika polje, ki spada v delokrog posameznih drugih ministrstev, ki imajo posla z delavskim pravom in njegovimi institucijami, ter da vlada nima nobenega vzroka, tem vprašanjem pripisovati tako važnost, da bi se morala samostojno upravljati. Drugi del vladnih strank pa se je z ogromno večino izrekli za ohranitev ministrstva za socialno politiko, ki naj bi se niti ne združilo z ministrstvom za narodno zdravje. Tudi vse druge stranke zahtevajo, naj se ne ruši na sedanjih institucijah, temveč naj se ji ohrani oni upliv, ki ga je doslej uveljavljala.

Mi smo morali dvigniti proti ministrstvu za socialno politiko že večkrat resne pritožbe, ker je povečini izdajalo svoje uredbe dalekosežnega pomena, ne da bi bilo zaslišalo organizacije interesentov, ki so bili postavljeni pred gotova dejstva, ker ni

so imeli priložnosti, da bi izrekli svoje strokovno mnenje o uredbenih načrtih. Ministrstvo ni imelo navade, da zasliši tiste kroge, ki so najbolj udeleženi na vsebini njegovih ukrepov. Odtod je naravno izviralo skrajno nezaupanje proti resortu socialne politike in ves odpor proti uredbam, ki so nosile pečat enostranosti. Ko je sedanji minister za socialno politiko svojčas kot minister trgovine in industrije pri nekem sprejemu interesentov prav odločno zatrjeval, naj javnost v njem vidi istega človeka, ki je svoj čas že upravljaval resort socialne politike, in da se ves čas svojega sodelovanja v vladi bori za iste vzore, je prepričevalnost njegovih besed na vsaki prisotni napravila velik vtis. Ali postopanje njegovega urada in njegovih referentov gotovo ni bilo vedno v skladu z njegovim zatrdilom.

V tem leži jedro problema. Mi smo zadnji, ki bi zanikali potrebo samostojne eksistence ogroženega resorta ter dosledno zastopamo stališče mirnega sožitja kapitala in dela, ker smo mnenja, da so vse druge teze samo negativne in končno privedejo nazaj v preskušeni družabni red. Sami uvidevamo, da delavsko vprašanje danes zahteva obsežne pravne zaščite, da zamoremo udeležiti ono pravo demokracijo, ki za njo stremijo vsi prosvetljeni duhovi. Ko je vlada n. pr. osnovala delavske zbornice, smo vsi temu pritrčili, ker smo dobili avtonomni forum, kjer lahko brez dotike s politiko pristopimo k reševanju spornih vprašanj delavskega prava. Posebno pa nosi državna uprava socialnih naprav jamstvo za nepristransko in iz političnega boja več ali manj izluščeno obravnavanje upravičenih delavskih zahtev.

Gre nam samo za to, da bodi ta uprava in zakonodaja zares objektivna, in se s tem pridržkom izrekamo za nadaljni samostojni obstoj ministrstva, ki bi ga bilo kvečjemu združiti z ministrstvom za narodno zdravje. Po svojih dosedanjih izkušnjah nimamo vzroka, da bi preveč pledirali za njegovo rešitev, vendar se postavljamo na načelno stališče, da je to ministrstvo v dobrih rokah koristno

Kronika razvoja hranilnic.

Sestavil: I. Mohorič.

(Nadaljevanje.)

Ideja, uporabiti poštne zavode za hranilništvo za najdrobnejše sloje, je bila najprej uresničena v Angliji. Tu so razmere pri hranilnih zavodih napotile že 1859 l. bankirja Ch. W. Sikes, ki je dobro poznal razmere in potrebe delavskega proletarijata. On je nasvetoval tedanjemu upravitelju državnega sklada M. Gladstonu, da naj ustanovi v Londonu osrednjo hranilnico, za katero bi v krajih, kjer še ni hranilnih zavodov, služili poštni uradi kot nabiralniki in izplačevališča. Na izplačila bi se izdajale »interest notes« do 30 funtov sterlingov z maksimalno višino 150 funtov (3600 kron) na 2½% obresti. Note bi se brez odpovedi pri vsakem nabiralniku izplačale. Po obširnih anketah je podal 1861. l. v parlamentu osnovo poštno-hranilničnega zakona, ki je

bil z neznatnimi ugovori sprejet in z dnem 16. septembra 1861 je začela prva poštna hranilnica s 301 nabiralnikom poslovati. Po omenjenem zakonu je poštno-hranilnični odsek centralnega urada nakazoval ves vplačan kapital državni upravi dolgov (the commissioner for the reduction of the national debt), kjer postaja v drž. blagajni drž. dolg. Glavni predpogoj poznejšega velikega razširjenja poštne hranilnice je bil, da se je na hranilne knjizice (depozit book) izplačalo in sprejelo denar povsod in v tem leži velikanski pomen novega zavoda za hiter denarni promet in cirkulacijo, da se je cena prometna oblika cross-entries ogromno razvila. V Angliji je postala poštna hranilnica v resnici »people purse« s svojo veliko razširjenostjo in praktično dostopnostjo. Že leta 1890 je njena mreža obsegala 9353 poštne zavode, izmed katerih jih pripada samo na London 900. Začetkom leta 1908 so znašale vloge nad tri milijarde šilingov, tako da je odpadlo na 100 prebivalcev 24 vložnih knjizic. Štiri leta pozneje se je pojavilo

vprašanje kombinacije poštne hranilnice z državno rentno in življenjsko zavarovalnico (government annuities and government insurances), ki se pa v praksi ni obnesel in uživel. Novo organizacijo je Anglija kmalu vpeljala tudi v kolonijah, l. 1868. v Kanadi in l. 1882 v Indiji, na kontinentu pa je angleški vzor bil posnet najprej v bližnji Belgiji, kjer se je l. 1870 vpeljala poštna hranilnica v službi Caisse générale d'Epargne et de retraite, ki je uživala državno jamstvo.

Uspeli poštne hranilne urade v Angliji so vzbudili nato tudi v Avstriji misel, da bi se ustanovil za najnižje vrste varčnega prebivalstva zavod za celo državo. Po obširnih študijah je podal prvo inicijativo leta 1871 vodja trgovskega ministrstva, Schöffle. »Wiener Zeitung« z dne 3. junija 1871 se obširno bavi z vprašanjem, ali bi se dal angleški vzor, ki je bil medtem že v drugih državah upeljan, namreč souporaba pošte za hranilnične in zavarovalne namene malega srednjega stanu in delavskih slojev, uporabiti tudi na narodnost-

ne razmere v Avstriji. Ugodni rezultati poskusov in idej podrobnih razprav, ki so sledile tej inicijativi, so prinesli problem z vsemi centralističnimi ugodnostmi ter organizacijskimi eventualitetami v našem okvirju zelo blizu, ako bi ne bila pokrivna depresija v drugi polovici sterilizirala vsak polč in vsako samostojno gesto. Medtem so uvideli vladni krogi tudi nepopularnost poštno-zavarovalnega zavoda in obnovljen načrt v l. 1881 se je omejil na podlagi razvoja italijanskega, belgijskega in angleškega poštne hranilništva na samo hranilnični načrt. Poslanska zbornica je pozvala vlado, ki je bila načrt popolnoma opustila, meseca marca 1881. l. z resolucijo, naj razmišlja o ustanovitvi poštne hranilnice z malim obrestovanjem vlog. Konečno podani načrt zakona sta obe zbornici z neznatnimi izpremembami sprejele, predpriprave za ureditev službe so se zavlekle celo leto, tako da je bila poštna hranilnica otvorjena šele 12. januarja 1883.

(Dalje prih.)

Vsakovrstne
slamnike in klobuke

ima vedno veliko zalogo za gospode, dečke in deklice ter posebno izbiro najnovejših damskih modelov. **Franjo Cerar**, tovarna slamnikov Stob, pošta Domžale pri Ljubljani.

Različne torbice (cekarje), različna stojala za cvetlice, predpražnike itd. — V popravila se sprejemajo različni stari klobuki in slamniki v Ljubljani pri tvrdki Kovačević in Tršan, Prešernova ul. 5 na dv., vsako sredo in soboto

Erjavec & Turk

PRI „ZLATI LOPATI“
trgovina z železnino
in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7
preje Hammerschmidt (Mühleisen)
nasproti Križanske cerkve.

Veletrgovina A. Šarabon v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko
in deželne pridelke
raznovrstno rudninsko
vodo,

Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki na razpolago.

Galanterija, drobnarija, papir
in pletarski izdelki na debelo.
Jurjevo, Ilirija, Cipulin-krema
po tovarniskih cenah.

Baloh in Rosina

MARIBOR, Grajski trg št. 3.

Iščem

družabnika

z kapitalom za upeljano trgovino, ali
jo prodam. Naslov: „Manufaktura
85“ poštno ležeče Celje.

Ne slabite naše valute
z nepotrebniimi importi!

Gazela milo

je prvovrstne kakovosti in
ca 20% ceneje kot enako-
vredno importirano milo.

Milarna in svečarna
d. d. v Ljubljani.

Na debelo:

Kava,
čaj, kakao,
sardine, olje, vinski
kis, bobinjski in trapistov-
ski sir, salami, šunka in sla-
nina, ljutomersko stekle-
nično vino letnik 1917.

Rogaska
Slatina.

T. MENCINGER

Ljubljana, Resljeva cesta 3.

Lesene žeblice za čevlje

izdeluje

Tovarna lesenih žeblic

Ivan Seunig ml.

Źacen pod Šmarno goro pri Ljubljani.

Lesna industrija
Bratje Tavčar

Centrala Maribor
Telefon št. 245.

Podružnica Vuzenica
Telefon št. 1.

Ponuja
vsakorstni rezani
in tesani les.

Priporoča se tvrdka
Josip Petelinc
Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
tovarniška zaloga
šivalnih strojev

Igel in posameznih delov za vse sisteme
šivalnih strojev in koles, olje ter potreb-
ščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje
ter galanterijo na drobno in debelo.
Cene nizke! Postrežba točna

„MESNA“
(lastniki Bratje Tavčar)

Družba z o. z. za izvoz v inozem-
stvo mesa, mesnatih in maščobnih
proizvodov.

Maribor

Kopališka ulica šte. 11.
Interurban telefon št. 245.

Kupuje

po najvišjih dnevnih cenah pitane
(tovljene)
svinje, govedo itd.

Medić, Rakovec & Zankl, prej: A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavni: Meraki Ljubljana.

Telefon: 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za oblike, vse vrste
barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno
olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in
mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

»MERA KL«. Lak za pode. »MERA KL«. Linoleum lak za pode.
»MERA KL«. Emajlni lak. »MERA KL«. Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

I. C. MAYER
LJUBLJANA
Ustanovlj. 1834.

MANUFAKTURA

EN GROS

EN DETAIL

ŽELEZNIŠKE PRAGOVE

BUKOVE IN HRASTOVE, (OBOJESTRANSKA BANČNA GARAN-
CIJA) KAKOR TUDI DRUGE IZVOZNE PREDMETE, PONUDITE
FRANKO ŠPILJE, UVOZNI TVRDKI JANKO LAVRIČ, STRAS-
BOURG, RUE CHARLES APPELL 1, BRZOJAVNI NASLOV »SLO-
VENIA STRASBOURG«

Hedžet & Koritnik — Ljubljana

Frančiškanska ulica 4

MANUFAKTURNA
blagovnica na debelo